

Trong hơn hai thập kỷ, Trung Quốc là đối tác kinh tế quan trọng nhất của Campuchia. Nguồn vốn đầu tư của Trung Quốc vào Campuchia đã tạo nên những thay đổi lớn về kinh tế Campuchia cũng như tầm ảnh hưởng của Trung Quốc tại quốc gia này.

Phần I: Công biền

Trong hơn hai thập kỷ từ 1994 tới nay, Trung Quốc là đối tác kinh tế quan trọng nhất của Campuchia. Với 9 tỷ USD đầu tư vào các lĩnh vực khai khoáng, thủy điện, may mặc và đường bộ, FDI của Trung Quốc chiếm tới 44% tổng đầu tư FDI mà Campuchia nhận được trong giai đoạn 1994 – 2014.

Đáng chú ý, từ 2015, dòng vốn đầu tư của Trung Quốc đã chuyển hướng tập trung vào lĩnh vực công biền. Cụ thể là vào tháng 8/2015 và tháng 3/2016, Trung Quốc đã có hai khoản đầu tư có tính chiến lược vào cơ sở hạ tầng (CSHT) du lịch kèm công biền tại Koh Kong (dự án Thành phố Thốt Long) với trị giá 3,8 tỷ USD và tại Sihanoukville (Dự án Golden Silver Gulf) với trị giá 5,7 tỷ USD. Xu hướng này đáng chú ý không chỉ vì số vốn đầu tư lớn, mà còn vì tính tiên phong của nó khi mà trước 2015, Trung Quốc không triển khai bất kỳ dự án công biền nào tại Campuchia.

[\[1\]](#)

Nhờ nguồn lực dồi dào, các dự án mới do Trung Quốc đầu tư sẽ hứa hẹn những cơ hội phát triển vượt trội, tiềm năng trở thành các đầu tàu phát triển của Campuchia. Với 9,5 tỷ USD vốn đầu tư và kiểm soát hơn ¼ diện tích bô biền của Campuchia trong hai khu vực rộng hơn 33 ngàn hecta, hai công biền do Trung Quốc đầu tư tại Sihanoukville và Koh Kong sẽ là hai dự án Công nghiệp sâu và Công quốc tế mới duy nhất của Campuchia trong giai đoạn sắp tới.

Dù đây là các công đầu tiên do Trung Quốc xây dựng tại Campuchia, nhưng lợi thế về nguồn vốn đã giúp hai dự án công của Trung Quốc sở hữu tiềm năng phát triển vượt trội so với hai công quốc tế hiện tại của Campuchia, cũng như các dự án công Campuchia điển hình phát triển. Trong bài phân tích, ưu thế của hai công do Trung Quốc đầu tư được xem xét dựa trên hai khía cạnh: (i) quy mô phát triển và (ii) tầm quan trọng.

Quy mô và mức độ phát triển

Thứ nhất, về quy mô, hai dự án công tại Sihanoukville và Koh Kong có quy mô và mức độ phát triển vượt trội so với các công hiện có, cũng như các dự án phát triển công khác tại Campuchia. Theo Hội đồng Phát triển Campuchia, [kế hoạch phát triển công biển](#)

của Campuchia sẽ liên quan đến việc xây dựng ba công mới, một bến công mới và hai dự án mở rộng. Danh sách công như bao gồm:

- (i) Công nước sâu tại Tỉnh Koh Kong (Dự án TP. Thốt Long, 3,8 tỷ USD, Trung Quốc);

- (ii) Công quốc tế tại Tỉnh Preah Sihanouk (Dự án Golden Silver Gulf, 5,7 tỷ USD, Trung Quốc)

- (iii) Công du lịch tại Tỉnh Kep (chưa có thông tin triển khai)

- (iv) Bến công đã dựng tại Công Sihanoukville (Sihanoukville Autonomous Port, 80 triệu USD, Nhật Bản)

- (v) Dự án mở rộng công Kampot (xây dựng thêm bến phà cho khách, 18 triệu USD, Nhật Bản)

(vi) Dự án mở rộng cảng biển có tại Koh Kong để nhập khẩu đường (chưa có thông tin triển khai)

STT

Tên dự án

Các hạng mục phát triển

Vị trí và diện tích đất

Tình trạng

1

Cảng nước sâu [\(Dự án Long\)](#), Tỉnh Koh Kong)

Xây dựng Cảng mới, và khu phức hợp ngành đường (bao gồm sân bay mới)

Diện tích: 3300 hecta trong Vườn Quốc gia Ream, trải dài 28km bờ biển

Thuê trong 99 năm.

3,8 tỷ USD

Tianjin Union Development Group (UDG -

Bắt đầu xây dựng vào tháng 8/2015.

Dự kiến hoàn thành trong 25 năm.

2

Công quốc tại [Đảo án Golden Silver Gulf](#) (Tỉnh Sihanoukville)

Xây dựng Công mại và khu phức hợp nghỉ dưỡng.

Diện tích: 120 dặm vuông (khoảng 300 km²)

Thuê trong 99 năm.

5,7 tỷ USD

Unite International Investment Group (Tây Nguyên)

Tái khai đong vào tháng 3/2016

Dự kiến hoàn thành trong 20 năm.

3

Công du lịch (Tỉnh Kep)

Xây dựng Cảng mới

N/A

Chưa có thông tin triển khai

4

[Mở rộng Cảng Sihanoukville](#) Autonomous Port (Tỉnh Sihanoukville)

Xây dựng Bến cảng đã dựng mới dài 350m, sâu 13,5m, nâng công suất thêm 100.000 TEU

Khu vực cảng rừng 125 ha.

80 triệu USD.

(Vay chính phủ Nhật Bản)

Triển khai vào cuối 2013

Đã hoàn thành vào 2017

5

[Mở rộng công Kampot](#) (Tỉnh Kampot)

Xây dựng Bến phà cho khách mới

18 triệu USD.

(Vay ADB)

Triển khai vào 2015

Đã hoàn thành vào 2019

6

Mở rộng cảng Koh Kong (Tỉnh Koh Kong, cảng hiện có)

Xây dựng Bến tàu mới để nhập khẩu đường

N/A

Chưa có thông tin triển khai

Trong sáu dự án này chỉ có bốn dự án đang được thực hiện, bao gồm hai dự án xây dựng mới do Trung Quốc đầu tư, tại Tỉnh Koh Kong (i) và Tỉnh Preah Sihanouk (ii), và hai dự án do Nhật Bản đầu tư, gồm Bến cảng đã dựng tại Cảng Sihanoukville (iv) và dự án mở rộng tại Kampot (v).

Trong đó, hai dự án cảng do Nhật Bản đầu tư chủ nhằm xây dựng (i) một bến cảng mới tại Sihanoukville Autonomous Port trị giá 80 triệu USD tại Cảng Sihanoukville với chiều dài 350m, sâu 13,5m và nâng công suất tiếp nhận thêm 100.000 TEU/năm (xếp x ¼ công suất tiếp nhận container hiện tại của Cảng Sihanoukville) và (ii) một bến phà chở khách trị giá 18 triệu USD tại Tỉnh Kampot.

Còn hai cảng quốc tế hiện tại của Campuchia là Cảng Phnom Penh và Sihanoukville Autonomous Port

có độ sâu không vượt qua 14m, vì một cảng nằm ở sông, một cảng được phát triển từ những năm 1960. Cảng Phnom Penh là cảng sông, nông và công suất hạn chế,

[liên kết liên nhật](#)

của cảng này hiện nay là có liên kết với Cảng Cái Mép của Việt Nam.

[Cảng Phnom Penh](#) gồm có hai bến cảng: bến cảng chính có mặt cầu tàu 184m, bến cảng mới có mặt cầu tàu 300m, chi tiêu nhàn đợc tàu 2000 – 4000 tấn do đợc sâu kênh đợc lúc cao nhợc chỉ có 7,5m . Năng lực của Cảng

Phnom Penh đợc tính vào khoợng

[150.000 tấn mủi năm](#)

. Còn Sihanoukville Autonomous Port, dù là cảng nước sâu duy nhợc của Campuchia hiện tại nhợc đợc sâu tại đa chổ có 11,5 m. Cảng là

[khu vực cảng](#)

rợng 125 ha, có 8 cầu cảng, tổng chiều dài 1330m, đợc sâu 8,5 - 11,5m, có thể tiếp nhàn các tàu trọng tải 20.000 tấn hoặc 1500 TEU.

[Tổng lượng hàng hóa](#)

qua cảng năm 2015 là 3,8 triệu tấn và 391.000 TEU.

Trong khi đợc, dù chổa có thông tin kỹ thuật chính thợc, nhợc với giá trị đợc 5,7 tỷ USD (Golden Silver Gulf) và 3,8 tỷ USD (TP. Thợc Long) đợc xây dựng cảng nước sâu và cảng quốc tế mới, nhóm nghiên cứu cũng có thể lượng đợc mặt số tính chổt về đợc sâu và khả năng tiếp nhàn hàng hóa của hai cảng Trung Quốc đợc đợc đợc. Hiện tại, trong lĩnh vực cảng biển, có hai tiêu chuẩn quốc tế đợc đánh giá cảng nước sâu.

· Tiêu chuẩn 1 đợc trên trọng tải tàu tiếp nhàn. Theo Cảng hàng hải Việt Nam, cảng nước sâu phải tiếp nhàn đợc tàu trọng tải trên 100.000 DWT, tàu container trên 9.000

[TEU](#)

. Số năng lực đợc có thể kết hợp đợc nhàn vai trò trung chuyển container quốc tế. Các cảng chuyên dùng quy mô lớn cho các khu liên hợp luyện kim, lọc hóa dầu, trung tâm nhiệt điện phải tiếp nhàn đợc tàu trọng tải

[100.000 đến 300.000 DWT](#)

hoặc lớn hơn.

· Tiêu chuẩn 2 đợc trên đợc sâu mớn nước (depth draft) của tàu tiếp nhàn. Theo

[Marine Insight](#) , các cảng nước sâu thể hiện phải

có khả năng tiếp nhàn tàu lớp Panamax: dài 950 feet (tổng đợc 285m), rợng 106 feet (tổng đợc 32m), đợc sâu 39,5 feet (tổng đợc 12m). Số đáp ứng yêu cầu này, cảng nước sâu phải có đợc sâu tại thiều là

[13,72 m.](#)

Nếu tính dựa trên hai tiêu chuẩn kể trên, hai cảng nước sâu, quốc tế mới do Trung Quốc đầu tư sẽ có độ sâu trên 14m và độ khở rộng tiếp nhận tàu trên 100.000 tấn. Nếu so với mức trung tế tiếp nhận tại đã 20.000 tấn của Sihanoukville Autonomous Port và 4000 tấn của Phnom Penh Port thì con số này cho thấy mức độ phát triển của hai cảng do Trung Quốc đầu tư nằm ở mức tởm vóc khác hẳn so với các cảng hiện có của Campuchia.

Ngoài ra, hai dự án cảng mới đầu là các khu phức hợp cảng và có diện tích phát triển lớn hơn nhiều so với các cảng hiện có của Campuchia. Cảng quốc tế mới do Trung Quốc đầu tư tại Tỉnh Preah Sihanouk nằm trong khuôn khổ Dự án khu nghồ dồồng Golden Silver Gulf. Khu nghồ dồồng Golden Silver Gulf được giao mớit diện tích đất rộng 3300 hecta trong Vườn Quốc gia Ream trong 99 năm, bao phủ 28 km bờ biển của bán đảo Ream và phía tây của đảo Koh Thmei - mớit trong nhồng khu vực ven biển đẹp nhất Campuchia tại Tỉnh Preah Sihanouk.

[Dự án phát triển](#)

sẽ kéo dài trong 20 năm, để kiến số bao gồm các biệt thự, các khách sạn 5 sao, mớit trung tâm triển lãm, các cơ sở chăm sóc sức khỏe và mua sắm miễn thuế.

Dự án Cảng nước sâu tại tỉnh Koh Kong nằm trong dự án Thành phố Thất Long (seven dragon city), được cung cấp mớit diện tích đất rộng [120 dặm vuông](#) (khuồng 300 km²

, tồồng dồồng 30000 hecta) và trải dài 90km bờ biển, tồồng dồồng với hơn 20% tổng chiều dài bờ biển của Campuchia trong [99 năm](#)

[Thành phố mới](#)

sẽ bao gồm hàng loạt CSHT phát triển du lịch, gồm mớit Cảng nước sâu, mớit sân bay, các sông bởc, khách sạn và sân golf. Các dự án được chia thành 5 giai đồn, thực hiện trong 25 năm.

Nhờ vậy, thông qua hai dự án này, Trung Quốc sẽ có khở rộng kiểm soát hơn ¼ (khuồng 27%) diện tích bờ biển của Campuchia (118 km/440 km bờ biển Campuchia) cùng với 33300 hecta các khu vực đẹp nhất của nước này trong vòng 99 năm. Diện tích phát triển và khu vực giáp biển để phát triển cảng biển của hai dự án này, theo đó, sẽ lớn gấp hàng trăm, thậm chí hàng ngàn lần Sihanoukville Autonomous Port và Phnom Penh Port.

[2]

Tầm quan trọng và tiềm năng phát triển

Thứ hai, về tầm quan trọng, hai cảng biển do Trung Quốc đầu tư là hai dự án Công nghệ sâu và Công nghệ tế mồi duy nhất mà Campuchia đã thông qua và đi kiện xây dựng, tính đến hết 2016. Hai cảng này sẽ giúp thúc đẩy liên kết giữa các cảng biển của Campuchia và liên kết vào hệ thống hàng hải khu vực.

Cụ thể là trong sáu dự án phát triển cảng biển của Campuchia, chỉ có hai dự án cảng do Trung Quốc đầu tư là xây dựng cảng biển công nghệ sâu mồi. Nhờ đã đi đầu trên, hai cảng công nghệ sâu mồi do Trung Quốc đầu tư sẽ có độ sâu trên 14m và đủ khả năng tiếp nhận chiếc tàu trên 100.000 tấn, với diện tích phát triển tổng cộng 27% bờ biển Campuchia và bao phủ 33.000 hecta. Tiềm năng của hai cảng này theo đó sẽ giúp loại bỏ hạn chế năng lực hàng hải của Campuchia đến tận giới hạn độ sâu và công suất tại Cảng Sihanoukville và Cảng Phnom Penh.

Nếu so sánh với hai dự án của Trung Quốc, hai dự án do Nhật Bản đầu tư tổng cộng chỉ nhỏ, chỉ có tác động bổ sung và hỗ trợ cho các cảng hiện nay đang bão quá tải (ở đây là Sihanoukville Autonomous Port và Kampot Port). Cảng Sihanoukville hiện đã đạt giới hạn công suất và khả năng tiếp nhận hàng hóa chỉ giới hạn ở mức tàu 20.000 tấn (hoặc 1500 TEU) do giới hạn độ sâu chỉ ở mức 11,5m.

Nếu nâng lên 13,5m (sau khi xây dựng bến cảng mồi) thì cảng chỉ nâng công suất xử lý hàng hóa thêm 100.000 TEU/năm (tổng cộng [25% năng lực xử lý container hiện tại](#)), nhưng vốn không thể trở thành cảng công nghệ sâu “

[thực sự](#)

” để tiếp nhận các tàu trọng tải lên 100.000 tấn hoặc 9000 TEU. Trong khi đó, cảng Kampot chỉ là cảng sông và việc xây thêm một bến phà chỉ khách cảng không thể đóng vai trò đáng kể. Một yếu tố khác là chi phí đầu tư cho việc xây dựng bến cảng mồi tại Sihanoukville Autonomous Port và mở rộng cảng Kampot chỉ có 80 triệu và 18 triệu USD. Con số này quá nhỏ so với 5,7 tỷ USD và 3,8 tỷ USD dành cho hai dự án Golden Silver Gulf và TP. Thốt Long.

Bản đồ 1: Vị trí dự án Golden Silver Gulf (Thành Sihanouville). Nguồn: [Foreign Policy](#)

Bản đồ 2: Vị trí Dự án Seven Dragon City (Thành Koh Kong). Nguồn: [Foreign Policy](#)

Quan trọng hơn, việc phát triển hai Công quốc tự trị Sihanoukville và Koh Kong của Trung Quốc sẽ giúp tạo ra một tuyến đường liên kết thuận lợi dọc theo biên giới Sihanoukville và Koh Kong, từ đó [thúc đẩy giao thương đường biên](#) của Campuchia. Sihanoukville hiện là khu vực có nhiều đặc khu kinh tế (SEZ) nhất tại Campuchia với 7 SEZ: Sihanoukville SEZ, Sihanoukville 1 SEZ và SEZ tại Công Sihanoukville đang hoạt động; Oknha Mong SEZ, Stung Hao SEZ, SNC SEZ, Kampong Som SEZ đang trong quá trình phát triển. Còn Koh Kong cũng có 3 SEZ: Koh Kong SEZ đang hoạt động; Souy Cheng SEZ và Kiri Sakor SEZ đang phát triển.

Tuy nhiên, dù có tới [11 SEZ](#) đang hoạt động và đang xây dựng (10 SEZ tại Sihanoukville và Koh Kong, 1 SEZ tại Kampot) tại khu vực giáp biên duy nhất của nước này, Campuchia chỉ có một Công biên quốc tế tại khu vực Vịnh Thái Lan. Do đó, hai công biên mới sẽ bù đắp cho Công Sihanoukville hiện tại, tạo nên một chuỗi ba công biên quốc tế, giúp thay đổi bộ mặt giao thông đường thủy của Campuchia.

Hai công nước sâu mới cũng có thể giúp tăng số lượng công hiện có của Campuchia trong Mạng lưới công biên ASEAN (APN) lên bốn công. Campuchia hiện có hai công biên trong APN là Công Sihanoukville và Công Phnom Penh. Với lợi thế phát triển và quy mô và nguồn vốn, cùng với khả năng liên kết với Sihanoukville SEZ (SEZ lớn nhất tại Campuchia) và Kampong Speu SEZ (đang xây dựng, kết nối vốn đầu tư ban đầu), lượng hàng hóa lưu thông qua hai công này sẽ kích thích dòng chảy, từ đó giúp nâng cao vị thế các công của Campuchia tại khu vực Vịnh Thái Lan.

Chính vì vậy, trong số các dự án phát triển công hiện tại của Campuchia thì hai dự án công mới do Trung Quốc đầu tư tại Tỉnh Koh Kong và Tỉnh Prea Sihanouk là hai dự án phát triển công biên có giá trị nhất trong giai đoạn sắp tới.

Kết luận

Ra đời vào tháng 10/2013, Sáng kiến “Một vành đai, một con đường” đã trở thành một trung tâm kinh tế đối ngoại của Trung Quốc. Với mục tiêu thúc đẩy phát triển CSHT công biên và giao thương hàng hải, Trung Quốc đã đầu tư vào công biên tại

hàng chục quốc gia giáp biển trong khuôn khổ Con đường tơ lụa trên biển (MSR). Tại [ông Nam Á và Nam Á](#), Trung Quốc đã có 13 dự án cảng biển với tổng trị giá hơn 50 tỷ USD tại 7/9 quốc gia mà Con đường tơ lụa trên biển dự kiến đi qua.

Là đối tác quan trọng nhất của Trung Quốc tại Đông Nam Á, Campuchia với khu vực biển giáp Vịnh Thái Lan nằm trong các tính toán chiến lược của Trung Quốc. Từ 2015, tập trung vào các lĩnh vực khai khoáng, dệt may và thủy điện, Trung Quốc dần chuyển trọng tâm đầu tư sang phát triển CSHT liên kết và công nghiệp tập trung xuất khẩu. Với 16,5 tỷ USD dành cho năm dự án CSHT cảng biển, SEZ và đường cao tốc, Trung Quốc có lợi thế vượt trội về nguồn vốn so với các đối thủ khác.

Trái ngược với các chủ trương rộng đầu tư Trung Quốc chỉ có ["lưu thông"](#), các dự án mới đầu tư vào cảng biển còn cho thấy những tiềm năng thay đổi về chất. Với 9,5 tỷ USD dành cho hai dự án cảng biển kèm khu phức hợp du lịch, các dự án cảng biển của Trung Quốc có triển vọng thay đổi năng lực vận tải và hậu cần hàng hải của Campuchia trong giai đoạn sắp tới. Về kỹ thuật, hai cảng biển mới tại Koh Kong và Sihanoukville đều có độ sâu trên 13,72m và đủ khả năng tiếp nhận các tàu lúp Panamax với trọng tải trên 100000 tấn, hoặc trên 9000 [TEU](#).

Mặt khác, các cảng mới sẽ giúp phá bỏ hạn chế về độ sâu tiếp nhận tàu và công suất hàng hóa mà hai cảng biển lớn nhất Campuchia hiện tại là Sihanoukville Autonomous Port và Phnom Penh Autonomous Port đang gặp phải. Mặt khác, với tổng diện tích phát triển hai cảng biển và khu phức hợp lên tới 33000 hecta và trải dài 118 km biển, hai cảng biển mới có thể thúc đẩy liên kết biển Campuchia trở thành mắt xích trung tâm hậu cần, tiếp vận và vận tải biển quan trọng trong Mạng lưới hàng hải ASEAN.

Dưới góc nhìn này, Con đường tơ lụa trên biển có tiềm năng lớn trong việc thay đổi mạng lưới kết nối biển ở khu vực và thúc đẩy phát triển kinh tế của Campuchia. Trong giai đoạn sắp tới, việc thành lập của các dự án này sẽ là "mắt minh chứng sống" cho cam kết và hiệu quả của chiến lược phát triển CSHT của Trung Quốc. Tuy nhiên, rõ ràng là rất lớn khi hàng tổng cộng là một vốn đầu tư, hàng tổng "mềm", trong đó dịch vụ, nhân lực và thực chất, cũng là thách thức không nhỏ.

(Còn nữa)

Vị Thành Công là nghiên cứu viên thuộc Trung tâm Nghiên cứu Quốc tế (SCIS), Hội hực KHXH&NV, HQG TP. Hồ Chí Minh.

Bài viết thuộc bản quyền Nghiên cứu Biển Đông. Mọi người chỉ được dẫn đường link bài viết, không được lặt khi chia có sự đồng ý của Ban Biên tập.

[\[1\]](#) Dự án Golden Silver Gulf được chấp thuận vào cuối 2009 đã bắt đầu vào [tháng 5/2010](#), trước khi khởi công khai.

[\[2\]](#) Cảng Phnom Penh gồm có hai bến cảng, tổng chiều dài 484m. Còn Sihanoukville Autonomous Port có tổng chiều dài cầu cảng là 1330m và khu vực cảng rộng 125 ha.